

ویژگی های شخصیتی ورزشکاران در رویدادهای ورزشی انفرادی

مسعود رحمتی^۱

دکتر فرزاد ناظم^۲

دکتر محمدمهدی رحمتی^۳

کیوان شعبانی مقدم^۴

چکیده

مقایسه ویژگی های روان شناختی ورزشکاران و غیر ورزشکاران به منظور یافتن نیمرخ شخصیتی ورزشکاران، یکی از مهم ترین موضوعات پژوهشی در مطالعات روان شناختی در حوزه ورزش بوده است. از سوی دیگر شخصیت فرد در انتخاب و شرکت در نوع ورزش نقش عمده ای ایفا می کند. این نکته، ما را بر آن داشت تا به بررسی ویژگی های شخصیتی ورزشکاران در چندین رشته ورزشی انفرادی بپردازیم. در این پژوهش ۷۵ ورزشکار از استان قم در چهار گروه کشتی، بوکس، بدن سازی و رزمی با پنج سال پیشینه منظم ورزش و ۲۱ نفر غیر ورزشکار در دامنه سنی ۱۹ تا ۳۱ سال، سیاهه شخصیتی مینه سوتا (MMPI) را پاسخ دادند. تحلیل یافته ها، تفاوت های معنی داری را در هر یک از مؤلفه های شخصیتی اضطراب، خود انگاره، پرخاشگری، گوشه گیری و خودآزاری، در هر یک از ورزش های انفرادی نشان داد. نتایج سیاهه ویژگی های شخصیتی ورزشکاران در رشته های ورزشی چهار گانه نشان داد این احتمال می رود ورزشکارانی که به این گونه رویدادها روی می آورند، ممکن است اختلالاتی در برخی ویژگی های شخصیتی داشته باشند.

واژه های کلیدی: ورزش های انفرادی، ورزشکاران، ویژگی های شخصیتی، MMPI

۱. کارشناس ارشد تربیت بدنی دانشگاه بوعلی سینا همدان

۲. استادیار دانشگاه بوعلی سینا همدان

۳. استادیار دانشگاه گیلان

۴. کارشناس ارشد تربیت بدنی دانشگاه بوعلی سینا همدان

مقدمه

شخصیت به معنی نقابی بود که بازیگران تئاترهای یونان باستان به چهره می‌زدند تا نقش خود را به نحو بهتری نشان دهند. آلپورت^۱ شخصیت را چنین تعریف می‌کند: «سازمان پویای نظام‌های روانی فرد که سازگاری‌های او با محیط را تعیین می‌کند.» شخصیت به عنصر ثابت رفتار فرد، شیوه بودن او و هر چیزی که فرد را از دیگران متمایز می‌کند، اطلاق می‌شود. کامل‌ترین تعریفی که از شخصیت ارائه شده، تعریف ایزنک است؛ زیرا همه عناصر تشکیل‌دهنده موجودیت فرد را در بر می‌گیرد. به نظر او شخصیت «کلّیت یکپارچه منش، مزاج، هوش و جسم است.» امتیاز این تعریف در قابل بررسی بودن چهار جنبه: اجتماعی، شناختی، عاطفی و بدنی شخصیت است. شناخت عینی جنبه‌های غیر شناختی افراد، بسیار سودمند است. این جنبه‌ها توصیف رفتار انسان را در موقعیت‌های متغیر زندگی امکان‌پذیر می‌سازد. درک شخصیت در بسیاری از موارد، موجب روشن شدن علل بیماری روانی، چگونگی گسترش و جلوه‌های آن‌ها می‌شود (۱۲). نوع فعالیت انسان هرچه که باشد، کل وجود او در انجام دادن آن دخالت می‌کند. از سوی دیگر شخصیت فرد در انتخاب و شرکت در نوع ورزش نقش عمده‌ای ایفا می‌کند. ویژگی‌های شخصیتی، یکی از مسائل مهم در حیطه روان‌شناسی است و امروزه متخصصان و کارشناسان تربیت بدنی به اهمیت نقش این عامل در ورزش پی برده‌اند (۸). به طور کلی، یکی از علایق و مجادلات عمده محققان در سال‌های اخیر، امکان وجود و دسترسی به نیمرخ شخصیتی ورزشکاران بوده است (۱۹). بدین منظور محققان، تفاوت‌های شخصیتی بین ورزشکاران و غیر ورزشکاران (۱۵ و ۱۴) و میان ورزشکاران در ورزش‌های مختلف (برای مثال، ورزش‌های تیمی در مقابل ورزش‌های انفرادی، ورزش‌های تماسی در مقابل غیر تماسی) را ارزیابی کردند (۱۷). از یک سو، برخی محققان معتقدند نیمرخ شخصیتی‌ای وجود دارد که ورزشکاران را از غیر ورزشکاران متمایز می‌سازد (۱۸). محققانی نظیر بات^۲، کاکس^۳، سایننت فارد و همکاران^۴، نشان دادند ورزشکاران ورزش‌های رقابتی در مقایسه با غیر ورزشکاران از ثبات هیجانی، برون‌گرایی و اعتماد به نفس بالاتری برخوردارند (۱۶ و ۱۸ و ۳۰). ویلی و همکاران^۵ (۲۰۰۳) پیرامون ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران رشته‌های مختلف خاطر نشان کردند که فوتبالیست‌ها در برابر ورزشکاران در بسکتبال، راگبی و فوتبال آمریکایی از ثبات رفتاری بیشتری برخوردارند؛ اما ورزشکاران رشته‌های بسکتبال، راگبی و فوتبال آمریکایی برون‌گرا تر از فوتبالیست‌ها بوده‌اند (۳۲). مکسول و جاناتان^۶ (۲۰۰۴) در مطالعه روی رشته‌های مختلف انفرادی و تیمی به این نتیجه رسیدند که پرخاشگری رشته‌های انفرادی و تیمی متفاوت است، بطوری که رشته‌های انفرادی پرخاشگری کمتری نسبت به رشته‌های تیمی دارند (۲۴). نتایج پژوهش بهروز عبدلی (۱۳۷۳) نشان داد که ورزشکاران سطوح قهرمانی و رقابتی بیشتر برون‌گرا و باثبات‌اند که این موضوع می‌تواند در اثر شرکت در فعالیت‌های

1. Alport
2. Butt
3. Cox
4. Saint-Phard et all
5. Willis, etal
6. Maxwell, Jonathan

شدید جسمانی در ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران حاصل شده باشد. همچنین این پژوهشگر نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران رشته‌های بسکتبال، والیبال، فوتبال و کشتی آزاد تفاوت معنی‌داری ندارد (۹). لایما روبیته^۱ (۲۰۰۴) در تحقیقی روی بازیکنان بسکتبال، فوتبال و هندبال انجام داد به این نتیجه رسید که رفتارهای خشونت‌آمیز در رقابت‌های ورزشی به سطوح پرخاشگری خود ورزشکار بستگی دارد نه رشته ورزشی خاص. وی در این پژوهش ثابت کرد که مربی و هم تیمی‌ها می‌توانند از عوامل اثرگذار در بروز پرخاشگری باشند (۲۹). بکمند و همکاران^۲ (۲۰۰۷) در تحقیقی که روی ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران و غیر ورزشکاران انجام دادند به این نتیجه رسیدند که بین دو متغیر برون‌گرایی و خصومت رابطه معنی‌داری وجود ندارد (۱۵). اکونگ^۳ (۲۰۰۴) در تحقیقی که روی ورزشکاران سنین مختلف و رشته‌های ورزشی گوناگون انجام داد به این نتیجه رسید که بین برون‌گرایی و پرخاشگری ورزشکاران رابطه وجود دارد و این امر سلامت ورزشکار را به مخاطره می‌اندازد (۲۷). حلاجی (۱۳۷۶) ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران نخبه مرد در ورزش‌های شنا، کشتی، فوتبال و بسکتبال باشگاه‌های تهران را به روش توزیع سیاهه EPI مقایسه نمود. در سطوح برون‌گرایی و روان‌رنجوری ورزشکاران اختلاف قابل ملاحظه، مشاهده نشد (۷). مجموعه این یافته‌های تا حدودی ضد و نقیض، نشان دهنده پژوهش‌های بیشتری در مؤلفه‌های شخصیتی ورزشکاران رشته‌های ورزشی مختلف را آشکار می‌سازد. شناخت ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران علاوه بر این که می‌تواند مربیان ورزشی را در انتخاب بازیکنان و اعطای مسؤولیت‌های مختلف و درک رفتار و چگونگی برخورد با آن‌ها کمک کند (۱۱) می‌تواند به رعایت جنبه اخلاقی ورزش در تمامی‌جوامع از جمله جامعه اسلامی کمک کند (۸). روان‌شناسان نیز همواره به دنبال شناخت ویژگی‌های شخصیتی ورزشکارانی بوده‌اند که به رشته‌های ورزشی مختلف روی می‌آورده‌اند (۱۷). از سوی دیگر در دانش روان‌شناسی پرسش‌نامه‌های تحلیلی، برای فرض متکی هستند که شخصیت از عناصر کم و بیش مستقلی تشکیل می‌شود. در این میان سیاهه شخصیتی مینه سوتا (MMPI) به علت برخورداری از ریشه‌های بالینی و برتری فنی، بیشترین کاربرد را دارد (۱۲). کاین^۴ (۲۰۰۷) نیز در بحث پرسش‌نامه‌های ورزشی، سیاهه شخصیتی مینه سوتا را به عنوان یکی از بهترین ابزارهای سنجش شخصیت ورزشکاران عنوان می‌کند (۲۲). براین اساس پژوهش حاضر به هم سنجی ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران در رویدادهای ورزشی انفرادی می‌پردازد.

روش‌شناسی

جامعه آماری و شیوه نمونه‌گیری

پژوهش حاضر از نوع توصیفی و علی مقایسه‌ای است که با استفاده از پرسش‌نامه انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش را ۲۵۰۰ مرد ورزشکار از استان قم در رشته‌های کشتی، بوکس، بدن‌سازی و رزمی تشکیل

1. Laima Robite
2. Backmand et all
3. Okonek
4. Kin

می‌دادند که از این میان ۷۵ ورزشکار به عنوان نمونه آماری به صورت تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند و با ۲۱ غیر ورزشکار با دامنه سنی مشابه ۱۹ تا ۳۱ سال مقایسه شدند، که این افراد به روش تصادفی انتخاب شدند. لازم به ذکر است که یکی از قابلیت‌های منحصر به فرد سیاهه شخصیتی مینه سوتا (MMPI) تفسیر یکسان نتایج برای افراد بالای ۱۸ سال است (۱۲).

ابزار اندازه گیری

در این پژوهش از سیاهه شخصیتی مینه سوتا حاوی ۷۱ سوال (MMPI) استفاده شد. اخوت، براهنی، شاملو و نوع پرست، ۷۱ سوال از سیاهه اصلی ۵۶۵ گزینه‌ای را متناسب با فرهنگ ایرانی در شکل کوتاهی تدوین کردند. فرم کوتاه سیاهه MMPI شامل ۱۱ معیار L، F، K، HS، D، HY، PD، PA، PT، SC و MA است که به ترتیب هر یک ۵، ۵، ۱۶، ۱۴، ۲۰، ۲۵، ۱۹، ۱۴، ۱۶، ۲۰ و ۱۱ گزینه را دربر می‌گیرد (بعضی از سوال‌ها چند معیار را در بر می‌گیرند).

مقیاس L: نمره زیاد مخصوص افرادی است که سعی داشته‌اند، چهره خود را جز آنچه هستند، معرفی کنند.
مقیاس F: افرادی که افکار غیر عادی داشته، گوشه‌گیر و مردم‌گریزند و در فعالیت‌های اجتماعی شرکت نمی‌کنند نمره بالا کسب می‌کنند. در این گروه اضطراب فوق العاده، بیقراری، افکار و عقاید خاص و تحجر را می‌توان استنباط کرد. نمره کم به منزله صمیمیت، آرامی، سادگی و قابل اعتماد بودن است.

مقیاس K: نمره بالا بدان مفهوم است که افراد ایمن نیست و در روابط اجتماعی و کنش‌های متقابل مشکل دارند از پیشنهادهای اصلاحی دیگران سرباز می‌زنند و قادر نیستند واکنش دیگران را در مقابل رفتار خویش پیش‌بینی کنند و نسبت به آن بینش داشته باشند. در حالی که افراد با نمره کم نسبت به دیگران بد بین بوده و علیرغم محتاط و صلح‌جو بودن دربروز ناراحتی خود اغراق می‌کنند.

مقیاس HS: برداشت فرد از وضع جسمانی و سلامت وی را می‌سنجد.

مقیاس D: این میزان پژوهشگر را متوجه وخامت آزمودنی می‌کند.

مقیاس HY: به ناراحتی‌های جسمانی آزمودنی وابسته است.

مقیاس PD: ناسازگاری‌های اجتماعی، نداشتن تجربه‌های خوش زندگی، شکایت و عدم رضایت از وضع و محیط خانوادگی را خاطر نشان می‌کند.

مقیاس PA: افکار پارانویایی را باز شناسی می‌کند.

مقیاس PT: علائم مرضی اضطراب، تشویش، ترس‌ها، دلهره‌های بیجا و بی‌ارزش فرد را نشان می‌دهد.

مقیاس SC: برای شناخت گوشه‌گیری، افکار عجیب و غیر عادی، شکایت از وضع خانوادگی و چگونگی برداشت از خود تدوین شده است.

مقیاس MA: بالا بودن نمره دامنه وسیع فعالیت‌هایی را نشان می‌دهد که بر امور بیهوده متمرکز است و بر خلاف سنت‌های اجتماعی است (۱).

برای اندازه‌گیری نگرش فرد به آزمون، سه مقیاس روائی برای (MMPI) تدوین شده است (مقیاس‌های L،

K, F. ضرایب پایایی (بازآزمایی) در مقیاس‌های مختلف سیاهه شخصیتی مینه سوتا از ۰/۷۲ تا ۰/۸۹ است (۱۲).

پایایی در مقیاس‌های مختلف سیاهه شخصیتی مینه سوتا (MMPI)

L	F	K	Hs	D	Hy	Pd	Pa	Pt	Sc	Ma
۰/۸۱	۰/۷۸	۰/۸۴	۰/۸۵	۰/۷۵	۰/۷۲	۰/۸۱	۰/۶۷	۰/۸۹	۰/۸۷	۰/۸۳

روش آماری

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی در محاسبه میانگین و انحراف استاندارد و آمار استنباطی تحلیل واریانس یک طرفه (ANOVA) برای مقایسه واریانس‌ها در گروه‌های سه گانه مستقل استفاده شد. برای انجام آزمون‌های تکمیلی از آزمون پیگیر شفه استفاده گردید. سطح معنی‌داری نیز $\alpha = 5\%$ در نظر گرفته شد.

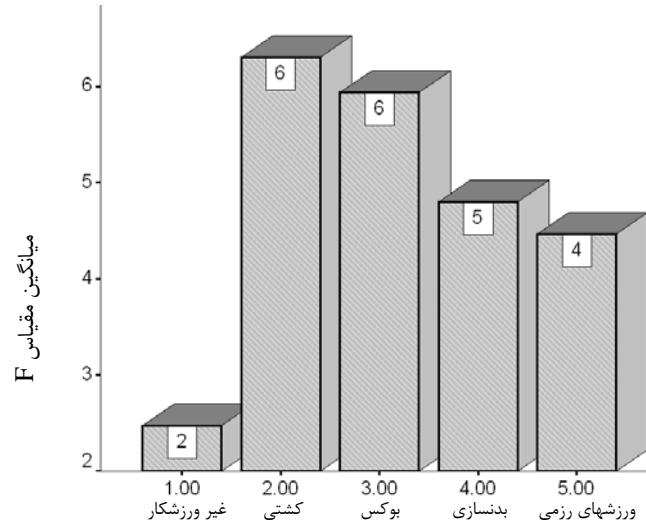
یافته‌های پژوهش

به منظور انجام تحلیل واریانس یک سویه تجانس واریانس‌های بین گروهی به روش آماری به‌دست آمد. ابتدا ویژگی‌های فیزیکی و آنترپومتری آزمودنی‌ها بررسی شدند. تحلیل واریانس یک سویه تفاوت معنی‌داری را میان عوامل وزن، قد، سن و تحصیلات گروه‌های حاضر در تحقیق نشان نداد. به بیان دیگر، سه گروه هم‌تا انتخاب شده بودند ($p > 0.35$)، (جدول ۲).

جدول ۲. مقایسه میزان تحصیلات و ویژگی‌های آنترپومتری قد، وزن و سن گروه‌ها (Mean±SD)

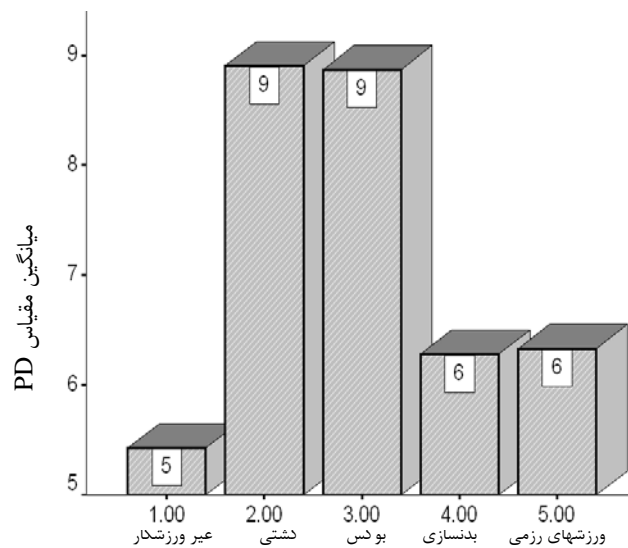
ویژگی‌ها / گروه‌ها	سن (سال)	قد (سانتی متر)	وزن (کیلوگرم)	تحصیلات (سال)
غیر ورزشکار	۲۶/۷ ± ۵/۳	۱۷۹ ± ۶/۸	۷۵/۲ ± ۹/۷	۱۰/۹ ± ۲/۶
کشتی	۲۵/۹ ± ۵/۶	۱۷۸/۸ ± ۵/۹	۷۳/۴ ± ۹/۹	۱۰/۴ ± ۲/۸
بدنساز	۲۴/۳ ± ۶/۱	۱۸۰ ± ۸/۸	۷۶/۲ ± ۱۰/۷	۱۱/۷ ± ۳/۴
بوکس	۲۵/۸ ± ۵/۳	۱۷۵/۸ ± ۸/۹	۷۷ ± ۱۱/۹	۱۰/۶ ± ۲/۱
ورزش‌های رزمی	۲۴/۹ ± ۶/۶	۱۷۴/۸ ± ۸/۷	۷۴/۴ ± ۹/۹	۱۲/۴ ± ۲/۶
F	۰/۱۶	۱/۰۳	۰/۱۴	۰/۱۸
P ارزش	۰/۸۵	۰/۷۶	۰/۳۵	۰/۸۴

نتایج آزمون تحلیل واریانس یک سویه نشان داد رشته‌های کشتی، بوکس و بدنسازی در مقیاس F به ترتیب بیشترین اختلاف معنی‌دار را با گروه کنترل داشتند ($F=۶/۴۲, P<۰/۰۱$)، (نمودار ۱). (لازم به ذکر است که در تمامی نمودارهایی که در ادامه ترسیم شده است، محور عمودی، میانگین به دست آمده در مقیاس ذکر شده است. برای مثال نمودار زیر میانگین مقیاس F را نشان می‌دهد. با توجه به سیاهه MMPI، بیشترین و کمترین نمره در این مقیاس می‌توانند به ترتیب ۱۶ و ۰ باشد).

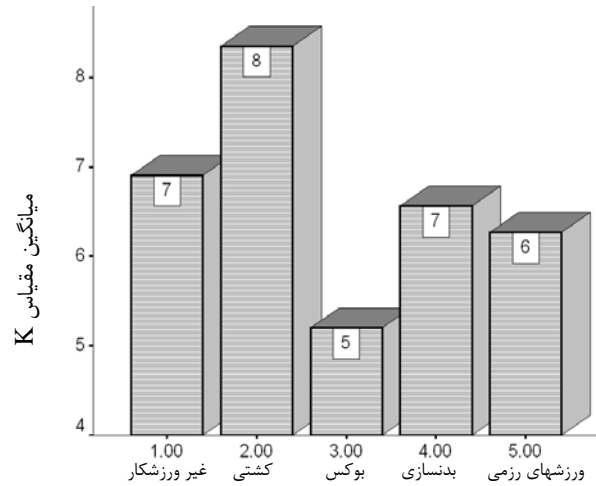
نمودار ۱. مقایسه میانگین گروه‌ها در مقیاس F

بیشترین نمره در مقیاس PD در ورزش‌های کشتی و بوکس بود که اختلاف معنی‌داری با گروه کنترل داشتند. از سوی دیگر در کشتی با رشته‌های بدنسازی و رزمی، و بوکس با بدنسازی، اختلاف معنی‌داری به دست آمد ($F=۵/۳۷, P<۰/۰۱$)، (نمودار ۲).

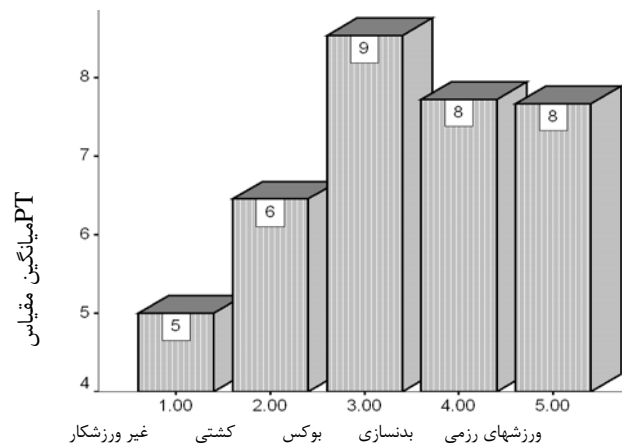
نمودار ۲. مقایسه میانگین گروه‌ها در مقیاس Pd

در مقیاس K بیشترین نمره به رشته کشتی و کمترین نمره به بوکسورها تعلق داشت ($P < 0/01$)، ($F=2/58$)، (نمودار ۳).

نمودار ۳. مقایسه میانگین گروه‌ها در مقیاس K

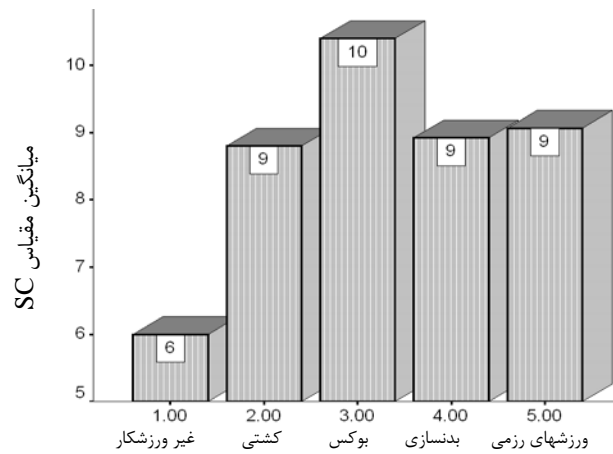
در مقیاس PT بیشترین نمره به بوکسورها اختصاص داشت که اختلاف معنی‌داری با گروه کنترل داشت ($F=2/18$)، ($P < 0/03$)، (نمودار ۴).

نمودار ۴. مقایسه میانگین گروه‌ها در مقیاس Pt

رشته‌های بوکس، بدن‌سازی و رزمی به ترتیب بیشترین نمره را در مقیاس SC به دست آوردند که

اختلاف معنی‌دار با گروه کنترل داشتند ($F=3/43, P<0/01$). در مقیاس‌های L, HS, D, HY, MA و هیچ گونه اختلاف معنی‌داری بین گروه‌ها مشاهده نشد ($P>0/05$)، (نمودار ۵).

نمودار ۵. مقایسه میانگین گروه‌ها در مقیاس SC

میانگین نمره‌های مقیاس‌های شخصیتی در گروه‌های مختلف ورزشی (M±SD)

L	F	K	HS	D	HY	PD	PA	PT	SC	MA	نوع مقیاس گروه‌ها
۲/۱ ± (۱/۳)	۲/۴ ± (۱/۵)	۶/۹ ± (۱/۸)	۳/۱ ± (۱/۸)	۵/۲ ± (۲/۲)	۸/۳ ± (۲/۶)	۵/۴ ± (۲/۲)	۴/۱ ± (۱/۷)	۵ ± (۳/۱)	۶ ± (۲/۵)	۴/۵ ± (۱/۳)	غیر ورزشکار نفر ۲۱
۲/۱ ± (۱/۳)	۶/۳ ± (۱/۷)	۸/۳ ± (۲/۳)	۴/۹ ± (۱/۹)	۷/۶ ± (۱/۹)	۹/۷ ± (۲/۷)	۸/۹ ± (۲/۲)	۵/۷ ± (۲/۱)	۶/۴ ± (۲/۱)	۸/۸ ± (۲/۳)	۵/۷ ± (۱/۵)	کشتی نفر ۲۰
۱/۴ ± (۱/۱)	۵/۹ ± (۲)	۵/۲ ± (۲)	۵/۴ ± (۲/۴)	۷/۷ ± (۳/۵)	۹/۶ ± (۲/۱)	۸/۸ ± (۳)	۶/۵ ± (۲/۶)	۸/۵ ± (۳/۳)	۱۰/۴ ± (۳)	۵/۷ ± (۲/۲)	بوکس نفر ۱۵
۱/۹ ± (۱)	۴/۸ ± (۲/۸)	۶/۵ ± (۲/۳)	۴/۸ ± (۲/۵)	۷/۴ ± (۲/۸)	۹ ± (۲/۴)	۶/۲ ± (۲/۴)	۵/۹ ± (۲/۴)	۷/۷ ± (۳/۳)	۸/۹ ± (۳/۷)	۵/۸ ± (۱/۵)	بدن‌سازی نفر ۲۵
۱/۷ ± (۱/۶)	۴/۴ ± (۲/۱)	۶/۲ ± (۲/۶)	۵/۱ ± (۲/۶)	۷/۳ ± (۲/۹)	۹/۲ ± (۳/۶)	۶/۳ ± (۲/۱)	۵/۶ ± (۲)	۷/۶ ± (۳/۸)	۹ ± (۲/۷)	۶ ± (۱/۷)	ورزش‌های رزمی نفر ۱۵
<math>-0.05P>	<math>-0.01P<	<math>-0.05P>	<math>-0.01P<	<math>-0.05P>	<math>-0.05P>	<math>-0.01P<	<math>-0.05P<	<math>-0.05P<	<math>-0.01P<	<math>-0.05P>	Pارزش
۱/۲	۱۳/۳	-۵۲	۶	-۰/۴	۲/۶	۷/۲	۴/۴	۴	۸/۶	۲/۱	F محاسبه شده

بحث و نتیجه‌گیری

بالا بودن مقیاس F در کشتی‌گیران، بوکسورها و بدن‌سازان احتمالاً نشانگر اضطراب فزاینده و بی‌قراری است. همچنین کم بودن نمرهٔ رزمی‌کاران صمیمیت، آرامی، سادگی و قابل اعتماد بودن آنان را می‌رساند. فیلهو و همکاران^۱ (۲۰۰۵) در بین ورزشکاران نخبه برزیلی در رشته‌های انفرادی و تیمی از جنبه ویژگی‌های شخصیتی بازداری، تحریک‌پذیری، پرخاشگری، خستگی‌پذیری و نگرانی‌های سلامتی تفاوت معنی‌داری را گزارش کردند. همچنین در این نوع ویژگی‌های شخصیتی بین ورزشکاران زنده و غیر ورزشکاران تفاوت معنی‌داری را مشاهده کردند (۱۹). کاکس^۲ (۱۹۹۸) نیز به این نتیجه رسید که بازیکنان تیمی در مقایسه با بازیکنان انفرادی برون‌گراتر، مضطرب‌تر و بیشتر وابسته‌اند (۱۷).

نمره مقیاس K کشتی‌گیران در تحقیق حاضر، نشانگر آن است که آن‌ها افرادی مستقل و متکی به خود بوده، دارای سطح مناسبی از خود اقبالی هستند و از نیرومندی خوب و خود انگاره متوسطی برخوردارند. در حالی که پایین بودن این مقیاس در بوکسورها نشان داد که احتمالاً نسبت به دیگران بدبین بوده، در ناراحتی خود اغراق می‌کنند و از بصیرت و خود انگاره ضعیفی برخوردارند. دهنوی (۱۳۷۱) در بررسی شخصیت ورزشکاران رشته‌های گروهی و انفرادی نشان داد که شخصیت با فعالیت‌های ورزشی دارای ارتباط معنی‌دار است؛ یعنی، ورزشکاران رشته‌های تیمی نسبت به ورزشکاران رشته‌های انفرادی برون‌گراترند و بعکس ورزشکاران رشته‌های انفرادی درون‌گرا تر از ورزشکاران رشته‌های تیمی هستند (۶). استیری (۱۳۸۰) روی ویژگی‌های شخصیتی بین دانشجویان دختر ورزشکار و غیر ورزشکار نشان داد که دانشجویان ورزشکار در رشته‌های انفرادی و تیمی با غیر ورزشکاران در بعد برون‌گرایی و روان‌رنجوری اختلاف معنی‌داری با یکدیگر داشتند. همچنین در بعد برون‌گرایی دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار تفاوت معنی‌داری مشاهده شد؛ اما از جنبه روان‌رنجوری تفاوت معنی‌دار نبود (۱). مارش و دیگران^۳ (۱۹۹۱) نیز با مقایسه ورزشکاران دوومیدانی و غیر ورزشکاران نشان دادند ورزشکاران درون‌گرا و متفکرند و سطوح پرخاشگری و خشم پایین‌تری از خود نشان می‌دهند (۲۳).

پایین بودن مقیاس D در گروه‌ها عموماً نشانگر فقدان افسردگی، هشیاری و فعال بودن آن‌ها می‌باشد. میرنصوری (۱۳۷۳) در بررسی صفات شخصیتی ورزشکاران رشته‌های انفرادی و تیمی به این نتیجه رسید که ورزشکاران اعتماد به نفس و پرخاشگری بالایی دارند. همچنین ورزشکاران رشته‌های تیمی برون‌گراتر و پرخاشگرتر از رشته‌های انفرادی بودند (۱۳). مورگان و کاستیل^۴ (۱۹۹۶) گزارش کردند که ورزشکاران رشته ماراتن در مقایسه با غیر ورزشکاران، سطوح تنش، افسردگی، خشم، پرخاشگری، خستگی و سردرگمی‌ذهنی پایین‌تری دارند (۲۵).

نمرهٔ بالای بوکسورها در مقیاس P t نشانگر آن است که آن‌ها افرادی وسواسی و از مواجهه با

1. Fillho et al
2. Cox
3. Marsh
4. Morgan & Costill

واقعیت‌ها بی‌مناکند و در تصمیم‌گیری، ناتوانی از خود نشان می‌دهند بطوری که قادر نیستند فکرشان را روی موضوعی متمرکز کنند. اسماعیلی‌پور (۱۳۷۷) در همسنجی پرخاشگری جوانان ورزشکار رشته‌های بسکتبال، کاراته، بوکس و غیر ورزشکار خاطر نشان کرد که غیر ورزشکاران پرخاشگرتر از ورزشکاران هستند (۲). الله قلی‌پور (۱۳۷۷) در مقایسه پرخاشگری رشته‌های کاراته، بوکس و بسکتبال به این نتیجه دست یافت که پرخاشگری ورزشکاران در رشته‌های کاراته، بوکس و بسکتبال تفاوت معنی‌داری ندارد. همچنین بین پرخاشگری ورزشکاران و غیر ورزشکاران تفاوت معنی‌داری گزارش گردید (۳). در نقطه مقابل موریس^۱ (۲۰۰۲) با بررسی ورزشکاران رشته فوتبال، نیمرخ شخصیت ورزشکارانه را انکار می‌کند و استدلال می‌کند هیچ تفاوت مشخصی بین ورزشکاران و غیر ورزشکاران وجود ندارد (۲۶).

بالا بودن مقیاس Pd کشتی‌گیران و بوکسورها نشان می‌دهد که آن‌ها با نهادهای قدرت درگیر می‌شوند از پیامدهای رفتار خود به آسانی عبرت نمی‌گیرند و از پرخاشگری بیشتری برخوردارند. نمره پایین این مقیاس در رشته‌های ورزشی بدن‌سازی و رزمی نشان می‌دهد که آن‌ها افرادی ماجراجو و در جستجوی لذت بوده و از پرخاشگری کمتری نیز برخوردارند. هانگ و همکاران^۲ (۱۹۹۹) در بخش روان‌پزشکی هیستون امریکا پیرامون ارتباط پرخاشگری در گروه‌های ورزشی پربرخورد مثل فوتبال و بسکتبال و ورزش‌های کم‌برخورد مثل دو و میدانی و بیسبال به این نتیجه رسیدند که رفتارهای پرخاشگرانه در گروه اول بیشتر از گروه دوم است (۲۰). باقرزاده (۱۳۷۴) رفتار پرخاشگرانه ورزشکاران رشته‌های رزمی و غیر رزمی را مقایسه کرد. تفاوت معنی‌داری در پرخاشگری دو گروه ورزشی مشاهده نشد (۴). ضرابی (۱۳۷۹) میزان پرخاشگری بانوان ورزشکار رشته‌های رزمی و غیر رزمی جوان را بررسی کرد. درمیزان پرخاشگری زنان ورزشکار رزمی و غیر رزمی تفاوت معنی‌داری وجود نداشت (۱۰). بالا بودن مقیاس Sc در ورزش‌های بوکس، رزمی و بدن‌سازی نشان داد که آن‌ها خود را غریبه، یکه و تنها احساس می‌کنند و معتقدند که کسی آن‌ها را درک نمی‌کند و در شخصیت خود تردید دارند. سوغا و همکاران^۳ (۲۰۰۲) بین پرخاشگری و ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران و افراد غیر ورزشکار اختلافات معنی‌داری را مشاهده کردند (۳۱). رادزیون (۲۰۰۲) تفاوت‌های معنی‌داری را در ویژگی‌های شخصیتی فوتبالیست‌ها گزارش کرد (۲۸). جنسون و همکاران^۴ (۲۰۰۶) بین ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران و غیر ورزشکاران اختلاف معنی‌داری را مشاهده کردند (۲۱). در دیگر مقیاس‌های شخصیتی تفاوت معنی‌داری به دست نیامد. این امر بیانگر این نکته است که دیگر رفتارهای گروه‌های حاضر در تحقیق در دامنه طبیعی قرار دارند و با توجه به تفسیر سیاهه MMPI نیاز به توضیح ندارند.

نتیجه‌گیری کلی: نتایج سیاهه ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران در رشته‌های ورزشی چهارگانه توانمندساز نشان داد این احتمال می‌رود ورزشکارانی که به این گونه رویدادها روی می‌آورند، ممکن است اختلالاتی در برخی ویژگی‌های شخصیتی داشته باشند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان عنوان کرد که: با توجه به این که

1. Morris
2. Hung and et al
3. Soga and et al
4. Jenson and et al

توان انفجاری و قدرت در اجرای مهارت‌های ورزشی کشتی، بوکس، رزمی و بدن‌سازی از مؤلفه‌های برجسته آمادگی ورزشکاران به شمار می‌آید و عملکرد ورزشی در این دسته از رویدادها به برانگیختگی فرایند سوخت و ساز گلیکولیز سلول عضلانی و فراخوانی غالب تارهای تند تنش وابسته است، این احتمال می‌رود نیازهای ورزشی این ورزشکاران نیز موجب برخی اختلالات در ویژگی‌های شخصیتی آنان شده باشد. از سوی دیگر، در آزمون‌های شخصیتی بیشتر جنبه‌های کیفی، غیر شناختی، ناپایدار و عاطفی رفتارهای فرد مورد مطالعه قرار می‌گیرد. از سوی دیگر شکل‌گیری شخصیت از جمله مواردی است که عوامل بسیاری در آن دخیل می‌باشند. به عنوان مثال عوامل محیطی از مهم‌ترین مواردی است که نقش عمده‌ای را در این میان ایفا می‌کند. بنابراین صرفاً نمی‌توان با توجه به این که ورزشکاران به این گونه رویدادها روی می‌آورند، این امر را دلیلی بر وجود اختلال در برخی ویژگی‌های شخصیتی آنان دانست.

منابع

۱. استیری، زهرا (۱۳۸۰). «مقایسه منتخبی از ویژگی‌های شخصیتی بین دانشجویان دختر ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه فردوسی بر اساس آزمون استاندارد داینک». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم تهران، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
۲. اسماعیلی‌پور، مسعود (۱۳۷۷). «مقایسه پرخاشگری بین جوانان ورزشکاران رشته‌های بسکتبال، کاراته، بوکس و غیر ورزشکار». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
۳. الله قلی‌پور، مسعود (۱۳۷۷). «مقایسه پرخاشگری بین جوانان ورزشکار رشته‌های بسکتبال، کاراته، بوکس و غیر ورزشکار شهر بابل». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
۴. باقرزاده، ف (۱۳۷۴). «بررسی مقایسه رفتار پرخاشگران بین ورزشکاران رشته‌های رزمی و غیر رزمی مدارس راهنمایی پسرانه ۱۲ تا ۱۴ ساله تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
۵. بومپا، ا. تئودور، «زمانبندی و طراحی تمرین قدرتی در ورزش»، ترجمه رجبی و همکاران، فر دانش‌پژوهان، ص ۷، ۱۳۸۲.
۶. حسین زاده دهنوی، امیر (۱۳۷۱). «بررسی و مقایسه شخصیت ورزشکاران رشته‌های گروهی و انفرادی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم تهران، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
۷. حلاجی، محسن (۱۳۷۶). «بررسی و مقایسه ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران نخبه مرد رشته‌های شنا، کشتی، فوتبال و بسکتبال باشگاه‌های تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
۸. شعبانی بهار، غلامرضا. عرفانی، نصرالله. هادی‌پور، مجتبی. «مقایسه و بررسی ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی و میزان پرخاشگری در ورزشکاران مرد رشته‌های منتخب ورزشی شهرستان همدان در سال ۱۳۸۵» نشریه پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۱۴، ص ۹۹-۱۱۲.

۹. عبدلی بهروز. «بررسی ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران نخبه». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۳.
۱۰. عدل ضرابی، پ (۱۳۷۹). «مقایسه میزان پرخاشگری در بانوان ورزشکار رشته‌های رزمی و غیر رزمی ۱۸ سال به بالا». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
۱۱. فراست، دیوید. ب. «روان‌شناسی ورزشی»، ترجمه عیدی یلیجانی و مهوش نوربخش، تهران، دفتر تحقیقات و آموزش سازمان تربیت بدنی، ۱۳۶۶.
۱۲. گری گراث مارنات. «راهنمای سنجش روانی برای روان‌شناسان بالینی، مشاوران و روان‌پزشکان». ترجمه پاشا شریفی حسن و نیکخو محمدرضا. جلد ۱، ص ۳۸۴-۴۵۰. ۱۳۸۲.
۱۳. میر نصوری، رحیم (۱۳۷۳). «بررسی صفات شخصیتی ورزشکاران مرد رشته‌های انفرادی و گروهی و مقایسه آنان با یکدیگر». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت مدرس.
14. Auweel y, Rzewnicki R (2001) "Personality and athlete". Hand book of psychology. New York: John Wiley & Sons.
15. Backmand H, Kaprio U, Kujala S & Sarana S. "Personality and mood of former elite athletes – A descriptive study. J of sport med. 1 (22): 215-21.
16. Butt, D. S. (1987). "Personality of the athlete". In: Butt, D. S. (Eds). The psychology of sport. New York: VNR.
17. Cox RH (1998) "sport psychology: concept and applications". Boston, MA: WCB Mcgraw Hill.
18. Cox, R. H. (1994) Sport psychology: concepts and applications. 2nd ed. Dubuque: Brown & Benchmark.
19. Fillho. M. G. B, et al (2005). "Comparison of personality characteristics between high level Brazilian athletes and non athletes". J. Reve. Bras, med, Esport. vol. 11, no. 2.
20. Hung. etal (1999). "Laboratory measurement of aggression in high school age athletes provocation in anosporting caltext". J. sport psychology. 58 (3pt2). R51-62.
- 21- Jensen. L. A, et al (2006). "Do big five personality traits associated with self-control influence the regulation of anger and aggression". J. research in personality. TX. 760199-0528, USA.
22. Kin m, (2007) "Measuring the mind: Personality, coaches, and athletes". <http://www.authentic happiness.sas.upenn.edu/>.
23. Marsh CM, Sheckly G, Allen D, Camayoni DN, Siatra ST. (1991)"Middle age male distances runners: physiological and psychological profiles". J of sport med. 31: 461-9.
24. Maxwell, Jonathan. P (2004). "A rumination: an antecedent of athletes aggression". J of psychology of sport and exercise. 5, 276-289 .
25. Morgan, W. P., & D. L. Costill (1996). "Selected psychological characteristics and health behaviors of aging marathon runners: longitudinal study". International Journal of Sports Medicine, 17:305-12.
26. Morris, T. (2002). "Psychological characteristics and talent identification in soccer". Journal of Sports Sciences, 18:715-26.
27. Okonek, W (1999). Dy slipidemia and personality- an investigation of 367 aged

- athletes. Schweiz Rundsch Med, pax. 16, 88138:1513-21.
28. Radziwon. D (2002). "Aggression and personality among football player". Academy of physical education Poland.
  29. Rubyte. L. (2004). The relationship among the level of the athletes aggressiveness from of aggression and situational factors. J. Sport Psychology. V. putvnskio, LT-44211 kaunas.
  30. Saint-Phard, D. E.; Van Dorsten, R. G. Marx, & K. A. York (1999). "Self-perception in elite collegiate female gymnastics, cross-country runners and track-and-field athletes". Journal of Mayo Clinic Proceedings, 74:770-74.
  31. Soga. S, et al (2002). "An analysis of the relationship between aggressiveness and personality traits of children". Shinrigaku, kenkyu, oct: 73 (4):358-65.
  32. Willie. F, et al (2003). "Narcissm in football players. Sterotype or reality" J. sport psychology.

